

Inför Ostlänken

Geotekniska undersökningar utanför Nyköping

Arkeologisk kontroll och arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L1982:7758, L1984:6583, L1984:7109, L1984:7240, L2020:5669 m.fl.
Sjösa 1:2, Minninge 1:3 och Nicolai-Berga 1:2
Nyköpings och Svärta socknar
Nyköpings kommun
Södermanlands län
Södermanland

Karolina Karlsson

Inför Ostlänken

Geotekniska undersökningar utanför Nyköping

Arkeologisk kontroll och arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L1982:7758, L1984:6583, L1984:7109, L1984:7240, L2020:5669 m.fl.
Sjösa 1:2, Minninge 1:3 och Nicolai-Berga 1:2
Nyköpings och Svärta socknar
Nyköpings kommun
Södermanlands län
Södermanland

Karolina Karlsson

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2022

Samtliga foton av Karolina Karlsson.

Omslag: Borrning av punkt 1C1072 väster om Nyköping utförs av personal från COWI.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 969214.

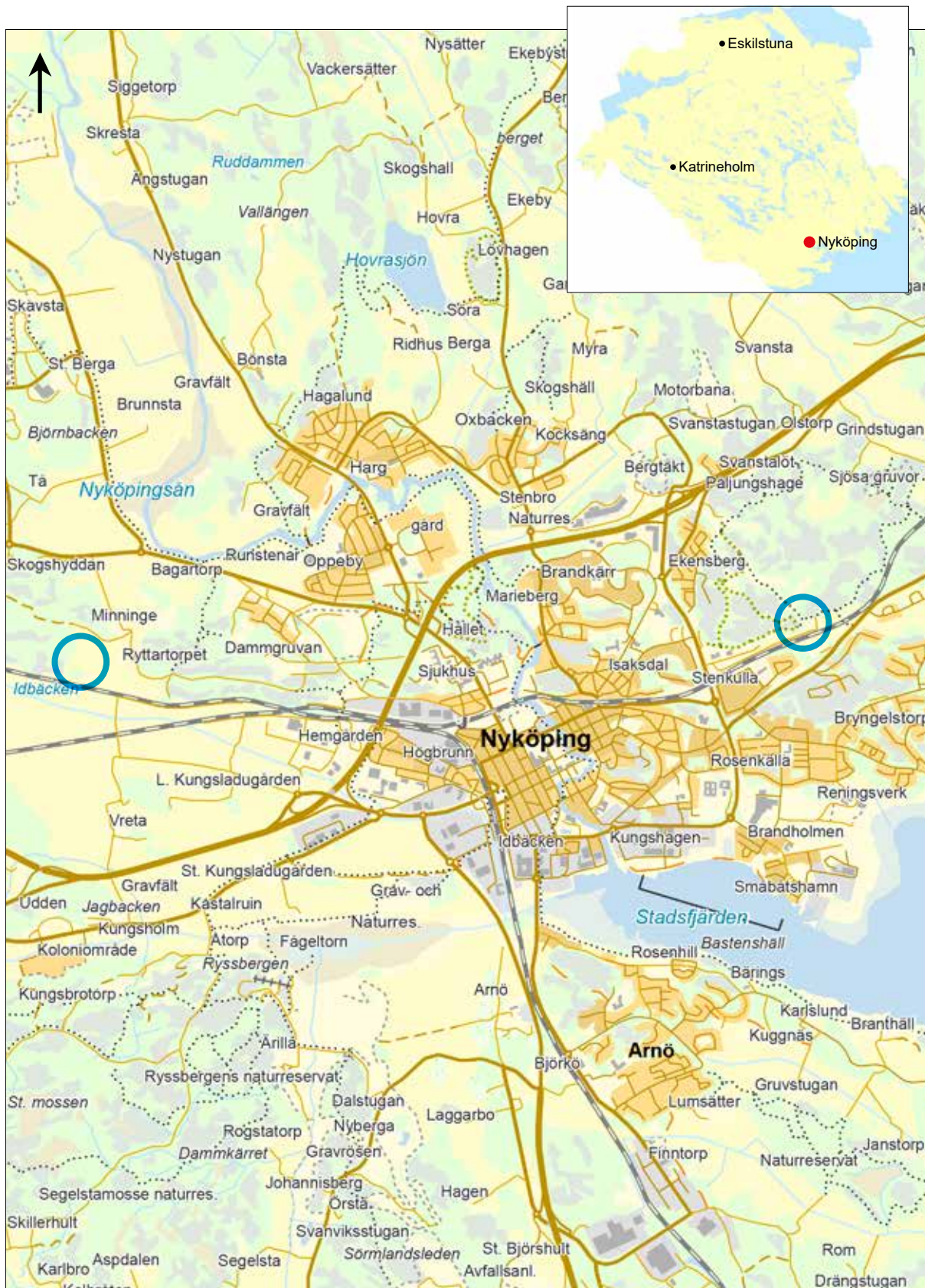
ISBN 978-91-8041-071-7

Tryck: JustNu, Västerås 2022

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Målsättning och metod	7
Genomförande	7
Undersökningsresultat	7
Utvärdering	10
Referenser	11
Tekniska och administrativa uppgifter	12

Figur 1. Undersökningsområdena markerade med blå ringar. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Under två dagar hösten 2021 utförde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning i utkanten av Nyköping. Arbetet föranleddes av Ostlänken och de geotekniska provtagningar som sker inför denna. Vid tre borrhpunkter skedde dessa provtagningar inom eller i anslutning till fornlämning och Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade därför om en arkeologisk kontroll och arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.

Två av borrhpunkterna låg inom ett område strax väster om Nyköping och i anslutning till flera gravfält och boplatsområden. Det andra området låg i den östra utkanten av Nyköping inom en bytomt/gårdstomt.

Vid det västra undersökningsområdet kunde fornlämning undvikas. I det östra undersökningsområdet dokumenterades en skruvborrskärna där ett äldre odlingslager noterades. I övrigt påverkades ingen fornlämning.

Inledning

Bakgrund

Inför anläggandet av järnväg Ostlänken planerar Trafikverket flera geotekniska undersökningar längs med sträckningen varav tre punkter inom och intill L1982:7758, L1984:6583, L1984:7109, L1984:7240, L2020:5669, L2020:5670 och L2020:5672. Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade om en arkeologisk kontroll och en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2021-10-20, vilket angav att arkeolog skulle överse det geotekniska arbetet vid de tre punkterna benämnda 1C1035, 1C1072 och 1C1073.

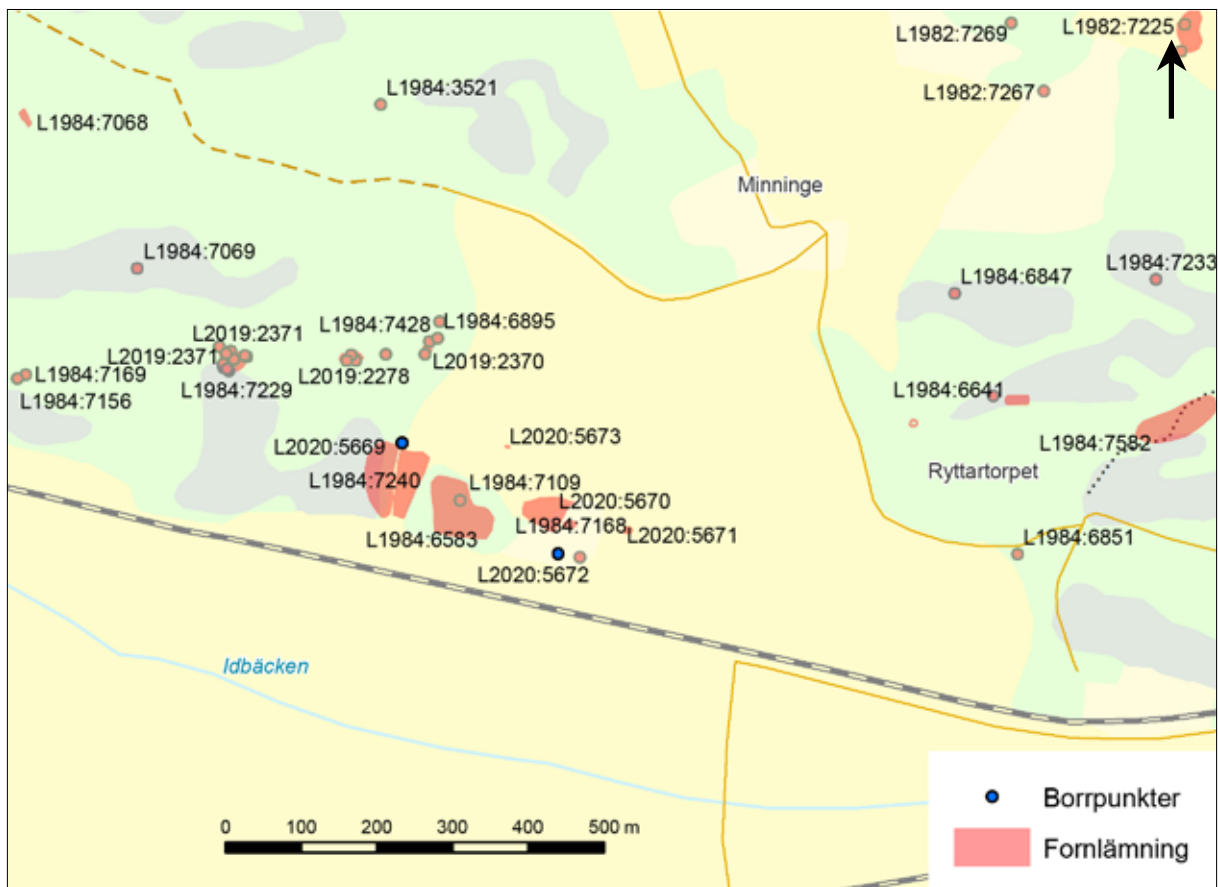
Topografi och fornlämningsmiljö

De aktuella områdena ligger 10–25 meter över havet i sprickdalslandskapet som dominerar kring Nyköping, med skogklädda höjder omgivna av kuperad åkermark.

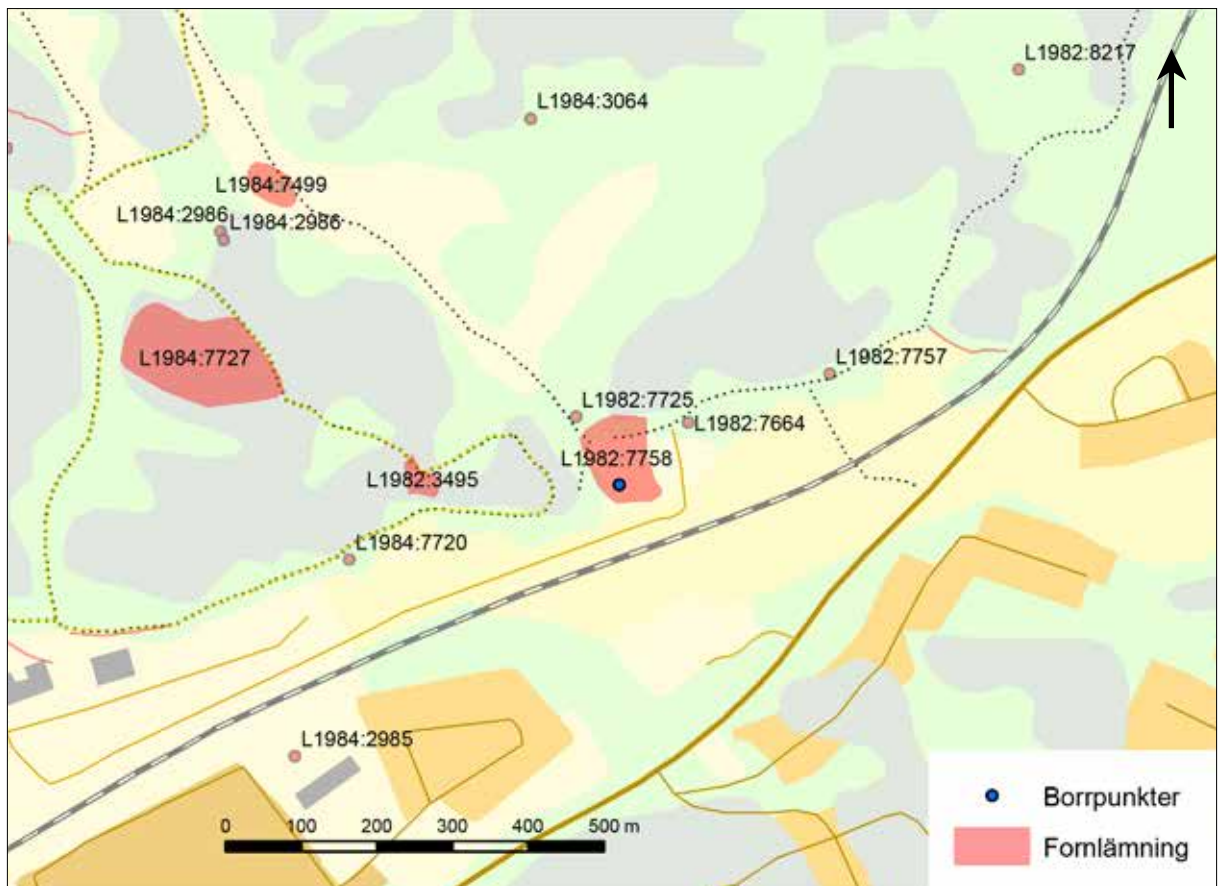
Undersökningsområdet väster om Nyköping utgörs främst av åkermark med ett större impediment som fornlämningarna kretsar kring. Fornlämningarna i sin tur utgörs främst av flera boplatsområden (L2020:5669, L2020:5670, L2020:5671 och L2020:5673) och gravfält (L1984:6583 och L1984:7240). Både väster och öster om dessa lämningar finns uppe på höjderna i skogen flertalet lämningar efter äldre gruvverksamhet i form av bland annat gruvhål, varpar och husgrunder (L1984:6641, L1984:6895, L1984:6896, L1984:7060, L1984:7582, L2019:2278, L2019:2370 och L2019:2371).

Vid undersökningsområdet öster om Nyköping finner vi en något annorlunda fornlämningsbild där framför allt en fornborg (L1984:7727) och en stenåldersboplatz (L1982:3495) sticker ut jämfört med det västra området. Den aktuella borrhpunkten ligger inom en bytomt/gårdstomt (L1982:7758), även kallad Karsbols gamla tomt.

Figur 2. Fornlämningsområdet kring punkterna 1C1073 och 1C1072 väster om Nyköping. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:10 000.

Figur 3. Fornlämningsområdet kring punkt 1C1035 i östra utkanten av Nyköping. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:10 000.

Målsättning och metod

Syftet med uppdraget var i första hand att undvika att fornlämningar kom till skada i samband med de geotekniska undersökningarna, i andra hand att undersöka fornlämningar. Uppdraget innebar att anvisa mest lämpliga körväg, anvisa plats för borrhål, övervaka när arbetet med provtagningen genomfördes och att, om så krävdes, löpande undersöka och dokumentera mindre komplicerade lämningar inom de delar av fornlämningarna som berörs samt att tillvarata fynd.

Genomförande

Fältarbetet utfördes den 10 och 16 november 2021 av en arkeolog. Arbetet utgjordes främst av att se till att fornlämning undveks vid transport av bandvagnsmaskinen samt att se till att synliga lämningar undveks vid borrhningen. Borrpunkterna mättes in med RTK-GPS och borkärnan vid punkt 1C1035 fotades. Fotodokumentation skedde även löpande vid alla platser.

Figur 4. Borrning vid punkt 1C1072 precis nedanför impedimentet där L1984:7168 och L2020:5670 ligger. Transport till borrhunkten skedde runt impedimentet via åkermark. I horisonten skimtar västra utkanten av Nyköping. Foto från nordväst.

Undersökningsresultat

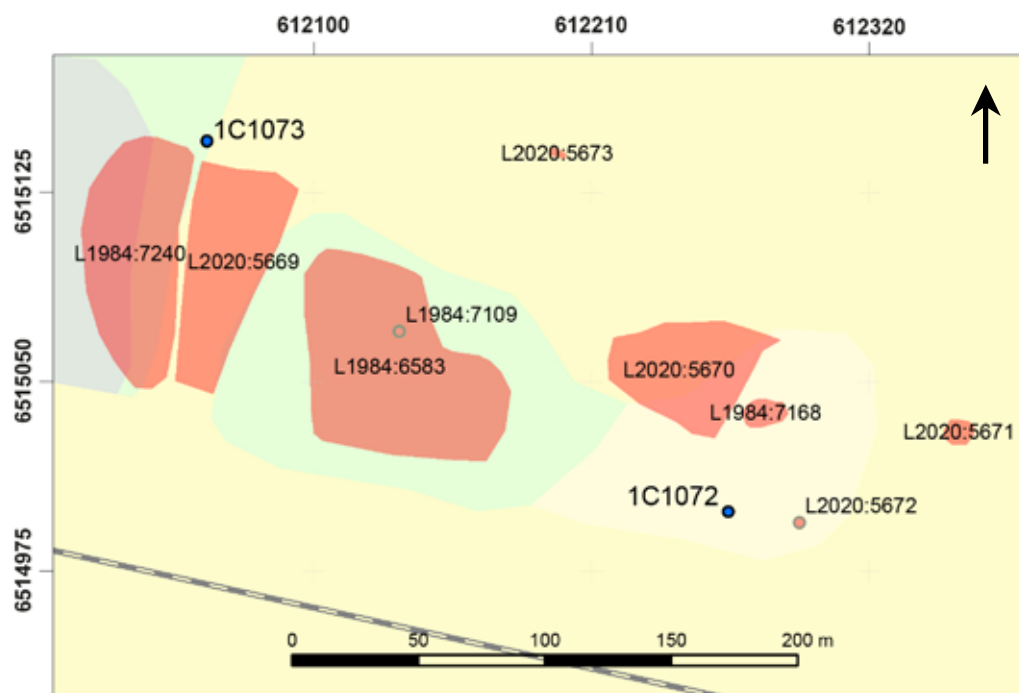
Vid borrning av och transport till och från punkterna 1C1072 och 1C1073 kunde fornlämning undvikas helt. Vägar valdes så att transporten inte störde några fornlämningar. Punkt 1C1035 var placerad inom sydvästra delen av lägenhetsbebyggelsen L1982:7758. Området vid borrhunkten utgörs av äldre odlad mark och inga husgrunder eller andra konstruktioner påverkades. En borkärna kunde dokumenteras där stratigrafin bekräftade ett cirka 0,20–0,25 meter tjockt odlingslager med inslag av tegel- och kolfnyk. Inga fynd eller övriga lämningar påträffades. Två andra borrhpunkter låg nära bytomten, 1C1034 och 1C1036. De låg båda på ställen som inte påverkade fornlämningen och vid samråd med geoteknikerna beslutades om en väg till dessa som inte lämnade någon påverkan på kulturmiljön.

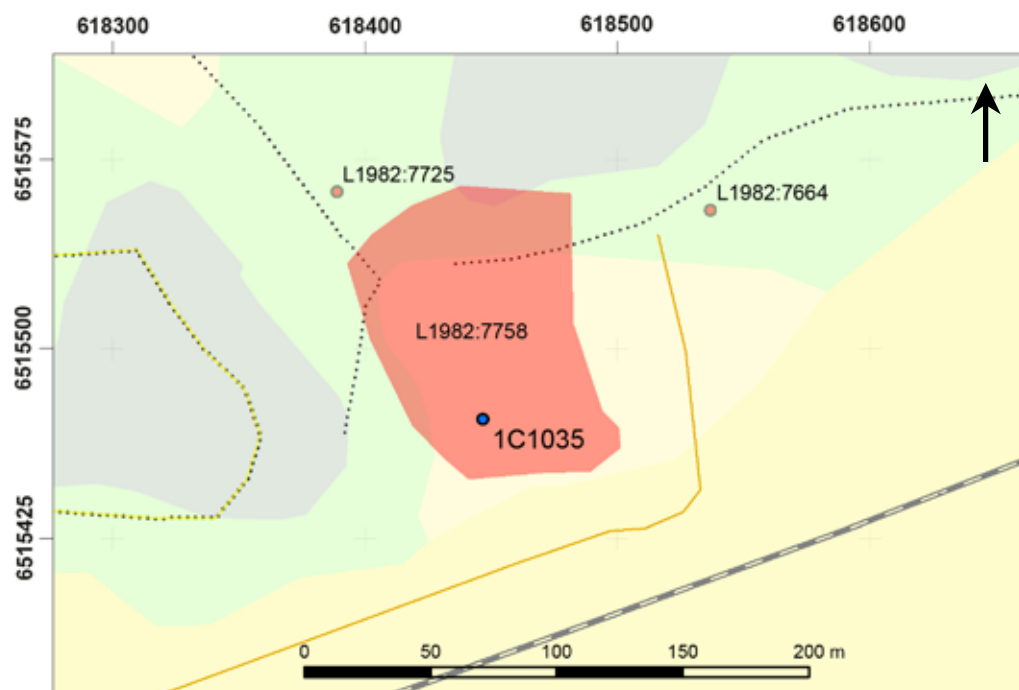

Figur 5. Borrkärnan vid borrhypunkt 1C1035. De översta cirka 20–25 cm utgörs av ett äldre odlingslager med inslag av kol- och tegelflyk.

Figur 6. Översikt över de två punkterna 1C1073 och 1C1072. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:3 000.

Figur 7. Översikt över punkt 1C1035. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:30 000.

Utvärdering

Det arkeologiska arbetet följde undersökningsplanen och påverkan på fornlämning kunde undvikas i stort sett helt. Ingreppet inom L1982:7758 var minimalt och har inte gjort någon större åverkan på lämningen.

Referenser

Fornsök

<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM21182
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-6470-2021, 2021-10-20
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202101473
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk kontroll och arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
<i>Undersökningsperiod:</i>	10 och 16 november 2021
<i>Personal:</i>	Karolina Karlsson
<i>Landskap:</i>	Södermanland
<i>Län:</i>	Södermanland
<i>Kommun:</i>	Nyköping
<i>Socken:</i>	Nyköping och Svärta
<i>Fastighet:</i>	Sjösa 1:2, Minninge 1:3 och Nicolai-Berga 1:2
<i>Fornlämning:</i>	L1982:7758, L1984:6583, L1984:7109, L1984:7240, L2020:5669, L2020:5670 och L2020:5672
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X6515001/Y612265 X6515146/Y612053 X6515468/Y618447
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningmetod:</i>	RTK-GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd påträffades.